

Broedvogels van een aantal
terreinen van
Het Flevo-landschap in 2021

Symen Deuzeman,
Willem van Manen &
Sjouke Scholten

Sovon-rapport 2022/02

Broedvogels van een aantal terreinen van Het Flevo-landschap in 2021: Burchtkamp, Paddenpoelen, Rotterdamse Hoek, Schokland-Oost, Urkerbos, 't Zand A72 en het Vaartsluisbos

Symen Deuzeman, Willem van Manen en Sjouke Scholten

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Het Flevo-landschap

N a t u u r   d i c h t b i j

**HET FLEVO
LANDSCHAP**

Colofon

© Sovon Vogelonderzoek Nederland 2022

Dit rapport is samengesteld in opdracht van Het Flevo-landschap

Wijze van citeren: Deuzeman S., van Manen W. en Scholten S. 2022. Broedvogels van een aantal terreinen van Het Flevo-landschap in 2021: Burchtkamp, Paddenpoelen, Rotterdamse Hoek, Schokland-Oost, Urkerbos, 't Zand A72 en het Vaartsluisbos. Sovon-rapport 2022/02. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Foto's omslag: Natuurontwikkeling in het Urkerveld met de overgang naar het Urkerbos, 2 juni 2021, inzet Ransuil, inzet achter Vaartsluisbos (Symen Deuzeman)

Opmaak: John van Betteray, Sovon Vogelonderzoek Nederland

ISSN-nummer: 2212 5027

Sovon Vogelonderzoek Nederland
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
e-mail: info@sovon.nl
website: www.sovon.nl

Niets uit dit rapport mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar worden gemaakt d.m.v. druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Sovon.

Inhoud

1. Inleiding	4
2. Beschrijving van het gebied	5
3. Werkwijze	11
3.1. Methode & veldwerk	11
3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens	12
3.3. Weers- en andere omstandigheden	12
4. Resultaten	13
4.1. Vergelijking met eerdere karteringen	17
4.2. Soortbesprekingen	17
5. Evaluatie	26
6. Literatuur	27
Bijlagen	28
Bijlage 1. Aantalsverandering bij broedvogels in de Burchtkamp	28
Bijlage 2. Aantalsverandering bij broedvogels in de Rotterdamse Hoek	29
Bijlage 3. Aantalsverandering bij broedvogels in Schokland-Oost	29
Bijlage 4. Aantalsverandering bij broedvogels in 't Zand, A72	30
Bijlage 5. Aantalsverandering bij broedvogels in het Urkerbos	31
Bijlage 6. Aantalsverandering bij broedvogels in het Vaartsluisbos	32
Bijlage 7. Soortkaarten inventarisatie 2021	33

Samenvatting

In 2021 zijn in opdracht van Het Flevo-landschap de Burchtkamp, Paddenpoelen, Rotterdamse Hoek, Schokland-Oost, 't Zand A72, Urkerbos en Urkerveld en het Vaartsluisbos (702,9 ha) in de provincie Flevoland gekarteerd op broedvogels. In alle gebieden zijn vijf integrale bezoeken gebracht die meest voor zonsopgang aanvingen. Naast expliciete nachtbezoeken zijn enkele bezoeken zo vroeg gestart dat nachtvogels waargenomen hadden kunnen worden. Er is in totaal 124 uur en 30 minuten gespendeerd aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 10,7 minuten/ha.

In de gebieden samen werden in totaal 86 broedvogelsoorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 78 integraal zijn gekarteerd. Van de soorten komen er 20 voor op de Rode Lijst van bedreigde en kwetsbare broedvogels.

In alle in 2021 gekarteerde gebieden zijn ook in het verleden broedvogelkarteringen uitgevoerd. In de bossen (Urkerbos en Vaartsluisbos) waren de aantallen van soorten van ouder bos vrijwel gelijk aan de vorige karteringen, ondanks het (iets) ouder worden van het bos. Dit betekent dat populaties verzaaid zijn in de steeds ouder wordende populierenopstanden. Karakteristieke naaldhoutsoorten komen alleen voor in het Urkerbos. Net als elders in de polder-

bossen namen deze sterk af (Goudhaan en Zwarte Mees) of verdwenen (Kuifmees) uit het gebied. Dit heeft vermoedelijk te maken met sterfte van fijnsparrren door de letterzetter, gecombineerd met de voorjaars- en zomerdroogtes van 2018-2020. In de Burchtkamp, een gebied met waterpartijen, struweel en rietruigte namen soorten van struweel, en in mindere mate droge ruigte, in het algemeen toe met daarnaast een sterke afname van watervogels en in mindere mate van moerasvogels. De Cetti's Zanger heeft zich in een drietal gebieden gevestigd en hier komt al een aardige populatie voor.

In de open gebieden trad een overweldigende verandering op in de Rotterdamse Hoek. Door vernatting van de noordelijke helft nam het aantal Grutto's, Kieviten en Tureluurs hier sterk toe. Ook is er een brede rietzoom ontstaan rond de uitgegraven plassen, die interessant geworden zijn voor Bruine Kiekendief en Rietzanger.

In het open deel van Schokland fluctueren de aantallen watervogels en weidevogels. Rond de plassen nam het aantal Kleine Karekieten af, waarschijnlijk door vermindering van rietvegetaties, hoewel juist hier de Blauwborst een toename liet zien en de Rietzanger zich vestigde. De Roodborsttapuit nam sterk toe in de drogere ruigte van Schokland.

Westelijke graslanden met opslag van meidoorns, broedbiotoop voor Grasmussen en de Roodborsttapuit, Burchtkamp, 3 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman).

1. Inleiding

In 2021 zijn in opdracht van Het Flevo-landschap de Burchtkamp, Paddenpoelen, Rotterdamse Hoek, Schokland-Oost, 't Zand A72, Urkerbos en het Vaartsluisbos (702,9 ha) in de provincie Flevoland gekarteerd op broedvogels. De inventarisatie vond plaats in het kader van het Subsiestelsel Natuur en landschap – SNL- waarin onder andere het monitoren van broedvogels in een zesjarige cyclus wordt vereist en waarvan de resultaten worden gerapporteerd aan de betreffende provincie. Lukas van Lier was contactpersoon bij Het Flevo-landschap. André

van Kleunen was verantwoordelijk voor de begeleiding vanuit het Sovon-kantoor. Sovon-collega's Lara Marx en John van Betteray worden bedankt voor hun bijdragen aan de totstandkoming van dit rapport. Lukas van Lier, Jeroen van Wijk en Leanne Eenink voorzagen het concept van commentaar, waarvoor dank en Lukas vergezelde Symen een dag bij het veldwerk. In dit rapport worden de soorten gepresenteerd volgens de systematiek van Het International Ornithological Committee (IOC).

Windmolenpark langs de noordrand van het Urkerveld, 2 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman).

2. Beschrijving van het gebied

De in 2021 gekarteerde gebieden van Het Flevo-landschap hebben een gezamenlijke oppervlakte

van 702,7 ha en liggen verspreid door de Provincie Flevoland (fig. 1 en tabel 1).

Figuur 1. Ligging van de in 2021 onderzochte gebieden in de Noordoostpolder en Flevoland.

Tabel 1. De onderzochte terreinen van Het Flevoland-landschap in 2021.

Gebied	Opp. ha
Burchtkamp	158,5
Paddenpoelen	10,2
Rotterdamse Hoek	61,6
Urkerbos en Urkerveld	237,5
Schokland-Oost	146,1
't Zand A72	17,2
Vaartsluisbos	71,6
Totaal	702,7

Burchtkamp (158,5 ha)

De Burchtkamp ligt ten zuidwesten van Lelystad langs de A6. Het is een zeer gevarieerd gebied, waarvan de kern bestaat uit moerassige, met klei volgespoten zandwinputten. De begroeiing rondom de moerassen is ruig en bestaat vooral uit brandnetel, distel, smeerwortel, kleefkruid en oude, sterk bemoste vlierstruiken. In de twee oostelijke plassen, parallel aan de A6 staat veel riet dat deels ook in het water staat. Er is zichtbare graasdruk van Grauwe Ganzen aanwezig op plekken waar water tussen de rietpollen staat. Ook is hier opslag aanwezig van meidoorn en vlierstruwelen. De meest westelijke plas, haaks op de A6, heeft voornamelijk zandige oevers, die jaarlijks worden gemaaid. In deze plas zijn enkele eilandjes uitgespaard gebleven. Op de zandige oevers komen interessante plantensoorten voor, waaronder moe-

raswolfsklauw, ronde zonnedauw, grote ratelaar en rietorchis.

In het zuidelijke deel, grenzend aan de Meerkoetenweg wordt graan, luzerne en gras verbouwd. Deels wordt het begraasd met paarden en rundvee. De graslanden worden afgewisseld met hagen van loofbomen, vlieren en meidoorns met brandnetel- en rietruigte. Ook zijn er een aantal gegraven plasjes aanwezig.

De noordgrens van de Burchtkamp wordt gevormd door de Hollandse Tocht tegen de A6 aan. Dit is een lange smalle strook met jonge loofhoutopslag die zo'n twee kilometer in westelijke richting doorloopt naar de Knardijk.

Paddenpoelen incl. Roerdomptochtstrook (10,2 ha)

De Paddenpoelen ligt in zuidelijk Flevoland langs de Roerdomptochtstrook, te bereiken via de Vogelweg of Ibisweg. De Paddenpoelen is een klein, maar rijk akkervogelreservaat, uiterst geschikt voor akkervogels en muizenetende roofvogels in de wintermaanden. De Paddenpoelen bestaat uit een rechthoekig vlak met langs de buitenranden opgaande loofbomen en wildwallen. Centraal liggen twee poelen met houtige opslag. Het gebied om de poelen heen bestaat uit ruigte en akkers (deels met grasklaver). De Roerdomptochtstrook is een van de belangrijke ecologische verbindingen in het agrarische centrale deel van zuidelijk Flevoland. Ter hoogte van de Paddenpoelen is een grote natuurvriendelijke oever gerealiseerd.

De meest westelijke plas in de Burchtkamp met enkele eilandjes met rietvegetatie en wilgenopslag, 3 juni 2021.
Foto: Symen Deuzeman

Rotterdamse Hoek (61,6 ha)

De Rotterdamse Hoek ligt tegen de IJsselmeerdijk aan in de Noordoostpolder. De bodem bestaat uit kalkhoudende klei en zand. Richting de dijk wordt het gebied natter en is sprake van hoge kweldruk. Het gebied wordt omgeven door grootschalig, open akker- en grasland en de rij windmolens langs de dijk is prominent ('s nachts zeer hoorbaar) aanwezig. Langs de oostrand staan twee boerenbedrijven met erfbeplanting. In de noordelijke helft van het gebied is in 2021 de waterstand sterk opgezet, zodat in het voorjaar de percelen plasdras stonden en pas in mei begonnen op te drogen. Tegen de dijk aan ligt een prachtige uitgegraven kwelplas met omringend moerasbos van ongeveer 4 ha, met oude eiken, zwarte elzen, iepen, essen en wilgen. In de zuidelijke percelen zijn enkele jaren geleden vier langwerpige plassen uitgegraven.

De taluds zijn begroeid met gras en er is een oevervegetatie aanwezig van riet, gele lis en lisdodde. Een groot deel van de Rotterdamse Hoek is ingericht als grasland voor weidevogels en een deel (zuidelijkste kavel) als moeras. De plassen zijn ondiep en bij neerslagtekorten vallen de randen droog en ontstaan slikranden. Het blokje van Derks aan de noordwestkant van het gebied is meegenomen bij de kartering.

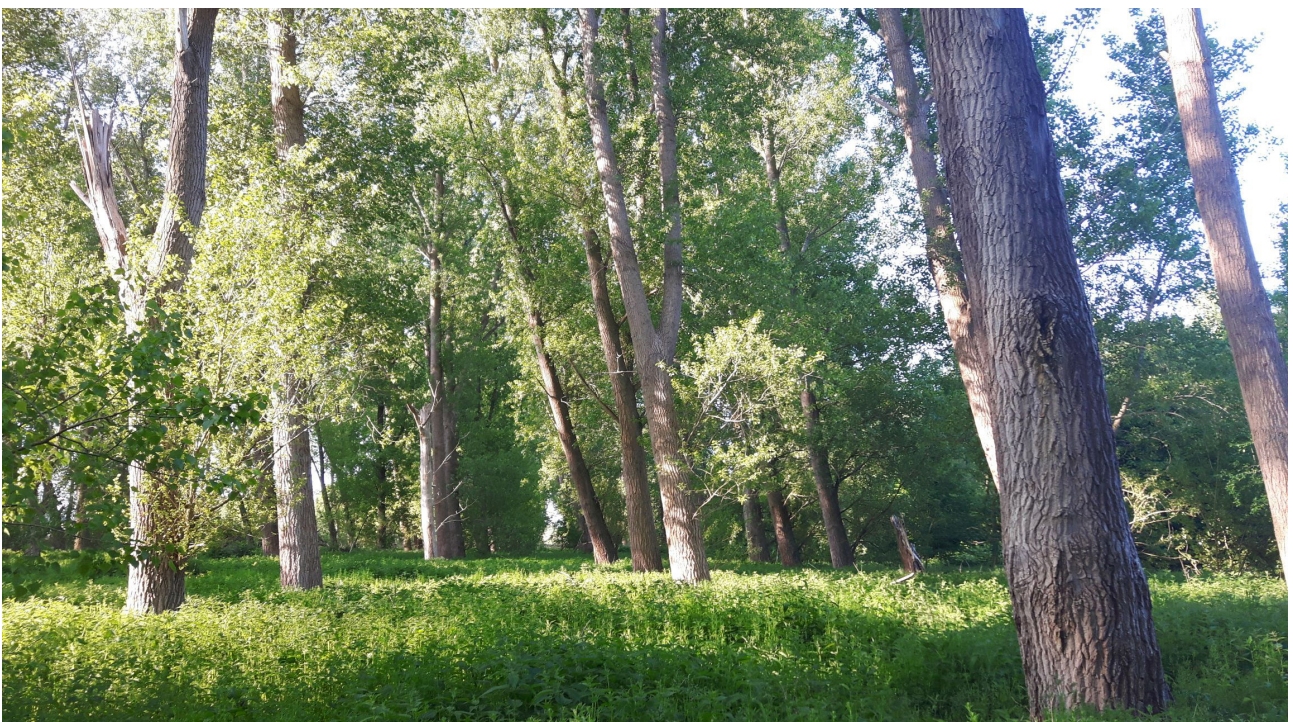
Urkerbos en Urkerveld (237,5 ha)

Het Urkerbos (211,5 ha) grenst tegen de noordkant van de bebouwing van Urk. In het westen grenst het aan de IJsselmeerdijk en in het noorden en oosten

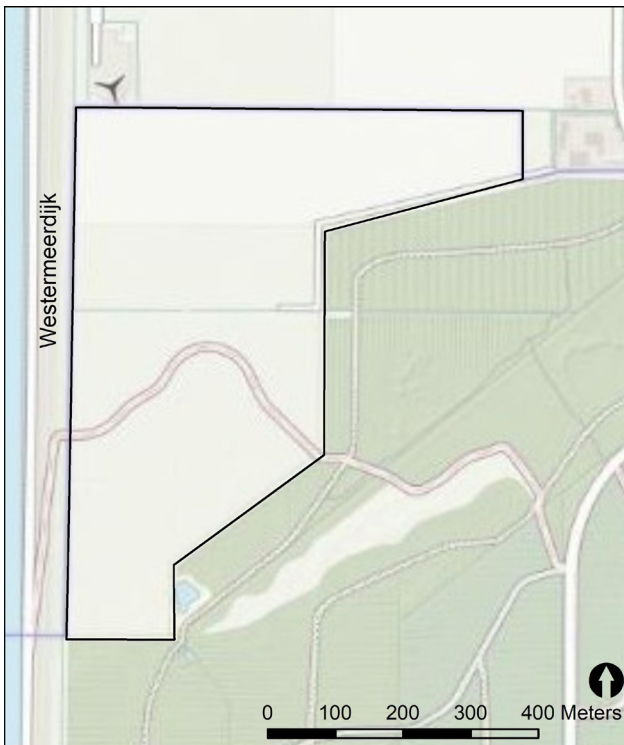
aan grootschalige akkers en grasland. Het gebied ligt op een overgang van bodemtypes, met klei in het westen, veen in het centrum, zand in het oosten en (deels) met keileem in de ondergrond. Het bos is aangeplant tussen 1954 en 1959 en nu dus rond 60 jaar oud. Het wordt beheerd als natuurbos, waarbij natuurlijke processen haar gang kunnen gaan en er beperkt sprake is van houtoogst.

Op de kleigrond in het westen staat vooral populier, zomereik, es en beuk, op het veen in het middendeel fijnspar, sitkaspar, berk en zomereik en in het zandige oostelijke deel Oostenrijkse-, Corsicaanse- en grove den, fijnspar, zomereik en populier. Het bos is volop in ontwikkeling. De populieren naderen deels het einde van hun levensloop. Eik, berk en haagbeuk nemen de plaats in van fijnsparren, die zo oppervlakkig wortelen, dat ze bij een flinke storm gemakkelijk omwaaien, waardoor er allerlei open plekken in het bos ontstaan. Dat komt mede door de hoge grondwaterstand in het bos en de bodem. Ten opzichte van de kartering in 2015 is er enigszins ingegrepen in percelen met sparren (letterzetter) en essen (essentaksterfte). In het centrale deel zijn voornamelijk sparren gekapt ten behoeve van een mountainbikeroute.

In het noordwestelijk deel ligt het geologisch reservaat P. van der Lijn, waar een morene uit de ijstijd naar boven komt. Het bestaat uit een open schraal grasland met opslag van jeneverbessen. In de zuidrand bevindt zich het Staartreservaat. Het gebied be-

Fraaie oude Populierenopstanden met hoge dichtheden aan holenbroeders in het Urkerbos, 2 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

Figuur 2. Het Urkerveld langs de Westermeerdijk ten noordwesten van het Urkerbos.

staat grotendeels uit droog rietland, ruigte, struweel en duingrasland en enkele plasjes met nat rietland. Het wordt omgeven door een ringsloot. In het oostelijke deel komen diverse schrale graslanden voor, waarbij ook een vrij grote waterpartij is gegraven, dat omringd wordt door rietland.

Nieuw is het Urkerveld (29 ha) in het noordwesten van het Urkerbos (figuur 2). Dit gebied is pas net ontwikkeld en de werkzaamheden waren afgerond in oktober 2020. Het Urkerveld was een moeilijk bewerkbare landbouwgrond vanwege de keileem ondergrond, kwelwater en stenen uit vroegere tijden. Het gebied is omgevormd tot een open landschap met kruidenrijk grasland, dat geschikt is voor weidevogels als de Graspieper en Gele Kwikstaart. Er liggen een aantal slenken en waterpartijen die zich nog moeten ontwikkelen. Langs de randen van het Urkerveld is struweel en jonge opslag aangeplant. Zo verbindt het Urkerveld het Urkerbos met het open water van het IJsselmeer achter de Westermeerdijk. Dwars door het Urkerveld is een bochtig fietspad aangelegd.

Het Startreservaat met gemaaid en ongemaaid riet en opslag van wilgen, 2 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

Schokland-Oost, Hydrozone (146,1 ha)

Alleen het laaggelegen graslandgebied, ofwel de hydrozone, dat feitelijk ten oosten van het hoger gelegen eiland Schokland ligt, is gekarteerd in 2021. Het betreft een smalle strook veengrond, die aan de oostrand overgaat in een kleibodem. Langs de westrand loopt langs de steile overgang tussen hoog en laag een fietspad, dat op veel plekken van het onderzochte gebied gescheiden is door een smal lint van bomen en/of struiken. Aan de overige zijden wordt het gebied begrensd door grootschalige en diep ontwaterde akkers en graslanden. Ter hoogte van het centrum van het gebied ligt het museum van Schokland met een parkeerplaats.

Het gebied zelf bestaat uit grasland met enkele laagten, begroeid met liesgras, rietgras en riet. De waterstand binnen het gebied wordt kunstmatig hoog gehouden (en is dus veel hoger is dan in de omgeving). Tussen de laagten door loopt lokaal een netwerk van dijkjes, waarvan een deel buiten het broedseizoen is opgesteld voor publiek.

't Zand A72 (17,2 ha)

't Zand A72 ligt ten noorden van Lelystad tussen de Bronsweg en de Houtribtocht. Het is een voormalig zanddepot met een grote natuurlijke variatie, ontstaan door hoogteverschillen, wisselende waterstanden en kalkrijke grond. 't Zand A72 bestaat

uit bloemrijk grasland en natuurbos, die vooral uit wilgen bestaan. Het wordt omringd door biologisch dynamische landbouw. 't Zand A72 is een belangrijk brongebied van sluipwespen, roofwantsen, roofmijten en andere voor de landbouw nuttige insecten. Er liggen enkele poelen in het gebied die zijn dichtgegroeid. Er is veel struweel aanwezig met bramen, brandnetel, vlier en rietvegetaties. Het struweel is sterk in trek bij vogelsoorten als de Nachtegaal, Tuinfluiter en Grasmus en bestaat vooral uit vlieren, wilgen en struiken als rode kornoelje, zwarte bes, braam en framboos.

Vaartsluisbos (71,6 ha)

Het Vaartsluisbos ligt ingeklemd tussen de Hoge Vaart en de Lage Vaart ten noordwesten van de bebouwing van Almere, waarvan het wordt gescheiden door de buitenring. Daarnaast wordt het in het noordoosten begrensd door industrieterrein "De Vaart" en in het zuidwesten door de Noorderplassen. Het betreft een opgaand bos dat is aangeplant rond 1980, een echt populierenbos waarvan er allerlei klonen voorkomen. Daarnaast is es een belangrijke boomsoort. Ook zijn boomsoorten als de zoete kers, walnoot en tamme kastanje aangeplant. In de meeste percelen is een ondergroei aanwezig van vlierstruiken en brandnetel, al dan niet met kleefkruid.

Karakteristiek beeld van het Vaartsluisbos met veel opstanden van populier, 19 april 2021. Foto: Sjouke Scholten

Afwisseling in habitat in het Vaartsluisbos, 5 mei 2021. Foto: Sjouke Scholten

---

3. Werkwijze

3.1. Methode & veldwerk

Bij het uitvoeren van het broedvogelonderzoek is de Basiskarteringsmethode toegepast, gebaseerd op de door Sovon ontwikkelde Broedvogel Monitoring Project-methode (Vergeer et al. 2016). Hierbij zijn de meeste aanwezige soorten gekarteerd, met uitzondering van de meest algemene (Winterkoning, Merel, Roodborst, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink. De werkwijze is gericht op het registreren van zang, balts en overige waarnemingen, waarbij veel aandacht uitgaat naar uitsluitende (gelijktijdige) waarnemingen. Bij roofvogels zijn nesten gezocht. In het hele gebied zijn vijf integrale bezoeken gebracht (tabel 2) die meest voor zonsopgang aanvingen. Naast expliciete nachtbezoeken zijn enkele

bezoeken zo vroeg gestart dat nachtvogels waargenomen hadden kunnen worden. Er is in totaal 124 uur en 30 minuten gespandeerd aan veldwerk, wat neerkomt op een onderzoekintensiteit van 10,7 minuten/ha.

Jarenlang zijn de karteringen bij Het Flevolandschap uitgevoerd door Symen Deuzeman en Willem van Manen, maar sinds 2020 werden ook delen gekarteerd door Sjouke Scholten. Verandering van waarnemer kan behoorlijke verschillen opleveren, maar dat viel in dit geval mee. In de gebieden die door Sjouke werden gekarteerd, werden geen vreemde aantalsveranderingen vastgesteld vergeleken met de vorige kartering door Willem ('t Zand A72 en Vaartsluisbos). Sjouke had alleen opvallend meer Zwartkoppen in beide gebieden.

Tabel 2. Bezoektijden aan het karteringsgebied in 2021. SDE=Symen Deuzeman, SSC=Sjouke Scholten en WvM=Willem van Manen

Gebied	Obs.	Datum	Begin	Eind	Uren
't Zand A72	SSC	31-mrt	11:20	12:24	1,1
	SSC	19-apr	10:44	11:47	1,1
	SSC	5-mei	11:08	12:07	1,0
	SSC	31-mei	10:04	11:30	1,4
	SSC	22-jun	09:49	11:11	1,4
	SSC	23-jun	21:02	21:36	0,6
Schokland-Oost	WvM	31-mrt	07:10	09:38	2,5
	WvM	19-apr	10:17	13:10	2,9
	WvM	10-mei	06:08	10:08	4,0
	WvM	3-jun	06:47	09:59	3,2
	WvM	17-jun	18:07	23:28	5,4
Urkerbos en Urkerveld	SDE	23-mrt	06:50	16:14	9,4
	SDE	21-apr	06:16	15:07	8,9
	SDE	10-mei	06:20	15:56	9,6
	SDE	2-jun	05:20	16:12	10,9
	SDE	28-jun	19:09	23:20	4,2
Rotterdamse Hoek	WvM	31-mrt	09:39	10:50	1,2
	WvM	19-apr	08:01	09:53	1,9
	WvM	10-mei	10:09	11:26	1,3
	WvM	3-jun	09:59	11:14	1,3
	WvM	17-jun	20:38	23:38	3,0
Vaartsluisbos	SSC	31-mrt	07:22	08:58	1,6
	SSC	19-apr	06:31	08:30	2,0
	SSC	5-mei	06:16	08:29	2,2
	SSC	31-mei	05:08	07:45	2,6
	SSC	22-jun	05:12	07:26	2,2
	SSC	23-jun	22:05	23:05	1,0
Burchtkamp	SDE	25-mrt	06:18	12:47	6,5
	SDE	22-apr	06:26	12:25	6,0
	SDE	11-mei	06:08	13:19	7,2
	SDE	3-jun	05:47	11:49	6,0
	SDE	27-jun	19:50	23:24	3,6

Gebied	Obs.	Datum	Begin	Eind	Uren
Paddenpoelen	SSC	31-mrt	09:20	10:52	1,5
	SSC	19-apr	08:57	10:15	1,3
	SSC	5-mei	08:54	10:42	1,8
	SSC	31-mei	08:11	09:37	1,4
	SSC	22-jun	07:43	09:21	1,6
	SSC	23-jun	23:25	23:30	0,1

3.2. Interpretatie en verwerking van de gegevens

In het veld zijn de waarnemingen ingevoerd op een smartphone, waarbij voor iedere waarneming soort, locatie, tijdstip en broedcode zijn vastgelegd, inclusief de door de waarnemer afgelegde route. Na afloop zijn de data doorgestuurd naar de server van Sovon. De waarnemingen zijn automatisch geclusterd, waarbij gebruik is gemaakt van criteria die licht afwijken van de standaard BMP-criteria, vanwege het kleinere aantal bezoeken. Automatisch clusteren gaat in veel gevallen goed, maar resultaten moeten goed worden gecontroleerd, vooral vanwege fouten of slordigheden bij invoer in het veld. De database van de in 2021 onderzochte gebieden van Het Flevo-landschap is zorgvuldig gecontroleerd op onzuiverheden. De clustercriteria zijn bijgesloten als metadata in de database en zijn weergegeven op de verspreidingskaarten.

3.3. Weers- en andere omstandigheden

Het weer is van invloed op de activiteit van vogels en daardoor op de doelmatigheid van het inventariseren. Harde wind, neerslag en lage temperaturen zijn belemmerende factoren. Veel territoriale activiteit neemt ook af bij hoge temperaturen. Daarom wordt hier een korte beschrijving van het weer in het broedseizoen van 2021 gegeven aan de hand van de maandoverzichten van het KNMI. In tabel 3 zijn enkele variabelen samengevat. Maart had een normale temperatuur, het was vrij droog en zonnig. April was vrij zonnig, maar bijzonder koud. Mei was zeer koud, vrij nat en vrij somber. Juni was zeer warm, nat en zonnig. Juli was aan de koele en sombere kant, met een normale hoeveelheid neerslag.

Tabel 3. Enkele weersvariabelen (gemiddelde temperatuur, dagelijks aantal zonuren en hoeveelheid neerslag) in de periode maart-juli 2021, op basis van gegevens van het KNMI, station De Bilt. Ref staat voor langjarig gemiddelde (1991-2020).

Maand	Temperatuur		Zonuren		Neerslag (mm)	
	2021	Ref	2021	Ref	2021	Ref
Maart	6,4	6,5	158	146	44	53
April	6,7	9,8	221	196	41	40
Mei	11,2	13,4	200	225	90	55
Juni	18,2	16,2	247	214	94	66
Juli	18,0	18,3	196	222	80	78

4. Resultaten

In totaal werden in de gebieden tezamen 86 soorten vastgesteld als broedvogel, waarvan er 78 integraal zijn gekarteerd (tabel 4). Naast de soorten in de tabel kwamen Winterkoning, Roodborst, Merel, Tjiftjaf, Fitis, Koolmees, Pimpelmees en Vink voor. Conform

de Rode Lijst is één soort aangemerkt als bedreigd, 8 als kwetsbaar en 11 als gevoelig. De dichtheden staan in tabel 5. Aantallen specifiek voor het Urkerveld in tabel 6.

Tabel 4. Broedvogels van de gekarteerde terreinen van Het Flevo-landschap in 2021. De Rode lijststatus (Van Kleunen et al. 2017) is opgenomen in de kolom RL. (BE = Bedreigd, KW=Kwetsbaar, GE=Gevoelig). Urkerbos is inclusief Urkerveld.

Soort	Burchtkamp	Paddepoelen	Rotterdamse Hoek	Schokland-Oost	't Zand A72	Urkerbos	Vaartsluisbos	N	RL
Grauwe Gans	13	-	17	7	-	10	-	47	
Knobbelzwaan	1	-	1	2	-	-	-	4	
Nijlgans	-	1	1	1	-	4	1	8	
Bergeend	1	-	-	-	-	-	-	1	
Zomertaling	-	-	2	3	-	-	-	5	BE
Slobeend	1	-	1	13	-	-	-	15	KW
Krakeend	7	2	1	19	-	-	1	30	
Wilde Eend	9	1	8	24	-	17	4	63	
Wintertaling	-	-	-	1	-	-	-	1	KW
Kuifeend	4	-	17	3	-	-	-	24	
Dodaars	1	-	1	-	-	-	1	3	
Fuut	-	-	2	-	-	-	-	2	
Blauwe Reiger	-	-	-	-	-	67	-	67	
Sperwer	-	-	-	-	-	1	-	1	
Havik	-	-	1	-	1	2	-	4	
Bruine Kiekendief	1	-	1	-	-	1	-	3	
Buizerd	1	1	-	-	-	4	1	7	
Waterral	1	-	-	-	-	1	-	2	
Waterhoen	1	-	-	1	-	2	-	4	
Meerkoet	7	-	17	19	-	2	2	47	
Kievit	-	-	15	25	-	-	-	40	
Kleine Plevier	1	-	-	-	-	1	-	2	
Grutto	-	-	12	7	-	-	-	19	GE
Tureluur	-	-	9	8	-	-	-	17	GE
Holenduif	1	1	-	-	-	-	-	2	
Houtduif	10	2	-	2	1	19	1	35	
Koekoek	1	1	1	-	1	2	1	7	KW
Ransuil	-	1	-	-	-	-	-	1	KW
IJsvogel	-	-	-	-	-	1	-	1	
Kleine Bonte Specht	-	-	-	-	1	2	-	3	
Grote Bonte Specht	3	-	1	-	3	31	7	45	
Wielewaal	1	-	-	-	-	1	1	3	KW
Gaai	5	1	1	-	2	12	3	24	
Ekster	1	-	-	-	-	-	-	1	
Kauw	-	1	-	-	-	-	-	1	
Zwarte Kraai	3	-	1	-	1	4	3	12	
Zwarte Mees	-	-	-	-	-	2	-	2	GE
Matkop	5	-	-	-	-	9	-	14	GE

Soort	Burchtkamp	Paddepoelen	Rotterdamse Hoek	Schokland- Oost	't Zand A72	Urkerbos	Vaartsluisbos	N	RL
Veldleeuwerik	-	-	3	4	-	-	-	7	GE
Cetti's Zanger	6	1	-	-	-	-	3	10	
Staartmees	5	-	-	-	-	10	2	17	
Fluiter	-	-	-	-	-	1	-	1	
Rietzanger	3	-	6	1	-	1	-	11	
Kleine Karekiet	40	2	22	14	3	22	6	109	
Bosrietzanger	56	1	2	12	4	19	4	98	
Spotvogel	1	-	-	-	-	2	-	3	GE
Sprinkhaanzanger	8	-	-	-	-	2	1	11	
Snor	-	-	1	-	-	-	-	1	KW
Zwartkop	51	4	4	5	30	102	68	264	
Tuinfluiter	31	7	4	7	5	33	6	93	
Braamsluiper	4	-	1	1	-	-	-	6	
Grasmus	61	4	1	7	6	8	23	110	
Vuurgoudhaan	-	-	-	-	-	3	-	3	
Goudhaan	-	-	-	-	-	17	-	17	
Boomklever	-	-	1	-	-	22	2	25	
Boomkruiper	8	-	1	-	2	28	6	45	
Spreeuw	-	-	6	-	1	6	-	13	
Zanglijster	15	-	-	-	8	61	9	93	
Grote Lijster	1	-	-	-	1	-	-	2	KW
Grauwe Vliegenvanger	1	-	2	-	1	5	3	12	GE
Blauwborst	5	1	1	5	-	1	-	13	
Nachtegaal	12	1	-	-	3	4	-	20	KW
Gekraagde Roodstaart	-	-	-	-	-	2	1	3	
Roodborsttapuit	6	-	-	6	-	2	-	14	
Huismus	-	-	-	-	1	-	-	1	GE
Heggenmus	14	-	-	2	4	17	8	45	
Gele Kwikstaart	5	2	4	5	-	7	-	23	GE
Witte Kwikstaart	2	1	-	-	-	2	-	5	
Graspieper	-	-	8	28	-	10	-	46	GE
Boompieper	1	-	-	3	-	3	-	7	
Appelvink	4	-	-	-	2	32	4	42	
Goudvink	-	-	-	-	-	1	2	3	
Groenling	8	-	-	1	2	14	2	27	
Kneu	16	2	-	4	1	7	1	31	GE
Putter	12	3	2	9	1	12	5	44	
Sijs	-	-	-	-	-	2	-	2	
Rietgors	12	-	10	15	1	10	-	48	

Tabel 5. Dichtheden (N/100 ha) van integraal gekarteerde soorten in de in 2021 gekarteerde terreinen. Urkerbos is inclusief Urkerveld.

Soort	Burchtkamp Oppervlakte (in ha) 161,2	Padde poelen 20,3	Rotterdamse Hoek 61,4	Schokland- Oost 146,1	't Zand A72 17,2	Urkerbos 237,2	Vaartsluis- bos 78,2
Grauwe Gans	8,1	-	27,7	4,8	-	4,2	-
Knobbelzwaan	0,6	-	1,6	1,4	-	-	-
Nijlgans	-	4,9	1,6	0,7	-	1,7	1,3
Bergeend	0,6	-	-	-	-	-	-
Zomertaling	-	-	3,3	2,1	-	-	-
Slobeend	0,6	-	1,6	8,9	-	-	-
Krakeend	4,3	9,8	1,6	13,0	-	-	1,3
Wilde Eend	5,6	4,9	13,0	16,4	-	7,2	5,1
Wintertaling	-	-	-	0,7	-	-	-
Kuifeend	2,5	-	27,7	2,1	-	-	-
Dodaars	0,6	-	1,6	-	-	-	1,3
Fuut	-	-	3,3	-	-	-	-
Blauwe Reiger	-	-	-	-	-	28,2	-
Sperwer	-	-	-	-	-	0,4	-
Havik	-	-	1,6	-	5,8	0,8	-
Bruine Kiekendief	0,6	-	1,6	-	-	0,4	-
Buizerd	0,6	4,9	-	-	-	1,7	1,3
Waterral	0,6	-	-	-	-	0,4	-
Waterhoen	0,6	-	-	0,7	-	0,8	-
Meerkoet	4,3	-	27,7	13,0	-	0,8	2,6
Kievit	-	-	24,4	17,1	-	-	-
Kleine Plevier	0,6	-	-	-	-	0,4	-
Grutto	-	-	19,5	4,8	-	-	-
Tureluur	-	-	14,7	5,5	-	-	-
Holenduif	0,6	4,9	-	-	-	-	-
Houtduif	6,2	9,8	-	1,4	5,8	8,0	1,3
Koekoek	0,6	4,9	1,6	-	5,8	0,8	1,3
Ransuil	-	4,9	-	-	-	-	-
IJsvogel	-	-	-	-	-	0,4	-
Kleine Bonte Specht	-	-	-	-	5,8	0,8	-
Grote Bonte Specht	1,9	-	1,6	-	17,4	13,1	9,0
Wielewaal	0,6	-	-	-	-	0,4	1,3
Gaai	3,1	4,9	1,6	-	11,6	5,1	3,8
Ekster	0,6	-	-	-	-	-	-
Kauw	-	4,9	-	-	-	-	-
Zwarte Kraai	1,9	-	1,6	-	5,8	1,7	3,8
Zwarte Mees	-	-	-	-	-	0,8	-
Matkop	3,1	-	-	-	-	3,8	-
Veldleeuwerik	-	-	4,9	2,7	-	-	-
Cetti's Zanger	3,7	4,9	-	-	-	-	3,8
Staartmees	3,1	-	-	-	-	4,2	2,6
Fluiter	-	-	-	-	-	0,4	-
Rietzanger	1,9	-	9,8	0,7	-	0,4	-
Kleine Karekiet	24,8	9,8	35,8	9,6	17,4	9,3	7,7
Bosrietzanger	34,7	4,9	3,3	8,2	23,3	8,0	5,1
Spotvogel	0,6	-	-	-	-	0,8	-
Sprinkhaanzanger	5,0	-	-	-	-	0,8	1,3
Snor	-	-	1,6	-	-	-	-
Zwartkop	31,6	19,7	6,5	3,4	174,4	43,0	87,0
Tuinfluiter	19,2	34,4	6,5	4,8	29,1	13,9	7,7
Braamsluiper	2,5	-	1,6	0,7	-	-	-

Soort Oppervlakte (in ha)	Burchtkamp 161,2	Padde poelen 20,3	Rotterdamse Hoek 61,4	Schokland- Oost 146,1	't Zand A72 17,2	Urkerbos 237,2	Vaartsluis- bos 78,2
Grasmus	37,8	19,7	1,6	4,8	34,9	3,4	29,4
Vuurgoudhaan	-	-	-	-	-	1,3	-
Goudhaan	-	-	-	-	-	7,2	-
Boomklever	-	-	1,6	-	-	9,3	2,6
Boomkruiper	5,0	-	1,6	-	11,6	11,8	7,7
Spreeuw	-	-	9,8	-	5,8	2,5	-
Zanglijster	9,3	-	-	-	46,5	25,7	11,5
Grote Lijster	0,6	-	-	-	5,8	-	-
Grauwe Vliegenvanger	0,6	-	3,3	-	5,8	2,1	3,8
Roodborst	-	4,9	-	-	-	-	-
Blauwborst	3,1	4,9	1,6	3,4	-	0,4	-
Nachtegaal	7,4	4,9	-	-	17,4	1,7	-
Gekraagde Roodstaart	-	-	-	-	-	0,8	1,3
Roodborsttapuit	3,7	-	-	4,1	-	0,8	-
Huismus	-	-	-	-	5,8	-	-
Heggenmus	8,7	-	-	1,4	23,3	7,2	10,2
Gele Kwikstaart	3,1	9,8	6,5	3,4	-	3,0	-
Witte Kwikstaart	1,2	4,9	-	-	-	0,8	-
Graspieper	-	-	13,0	19,2	-	4,2	-
Boompieper	0,6	-	-	2,1	-	1,3	-
Appelvink	2,5	-	-	-	11,6	13,5	5,1
Goudvink	-	-	-	-	-	0,4	2,6
Groenling	5,0	-	-	0,7	11,6	5,9	2,6
Kneu	9,9	9,8	-	2,7	5,8	3,0	1,3
Putter	7,4	14,8	3,3	6,2	5,8	5,1	6,4
Sijs	-	-	-	-	-	0,8	-
Rietgors	7,4	-	16,3	10,3	5,8	4,2	-

Tabel 6. Soorten en aantallen aangetroffen in het recent verworven Urkerveld (25,5 ha).

Soort	N	N/100 ha	Soort	N	N/100 ha
Grauwe Gans	6	23,5	Roodborsttapuit	1	3,9
Nijlgans	2	7,8	Gele Kwikstaart	7	27,5
Wilde Eend	2	7,8	Witte Kwikstaart	2	7,8
Kleine Plevier	1	3,9	Graspieper	10	39,2
Kleine Karekiet	1	3,9	Boompieper	1	3,9
Bosrietzanger	1	3,9	Kneu	4	15,7
Sprinkhaanzanger	1	3,9	Rietgors	3	11,8
Grasmus	4	15,7			

4.1. Vergelijking met eerdere karteringen

In alle in 2021 gekarteerde gebieden zijn ook in het verleden broedvogelkarteringen uitgevoerd. Voor de Burchtkamp zijn deze gepubliceerd in Bonder (1998), Koopmans & Jalving (2001) en van Manen & Deuzeman (2013), voor de Rotterdamse Hoek in Nagel (2014) en in van Manen & Deuzeman (2016, 2018), voor Schokland-Oost in 2008 door Lukas van Lier en in 2011, 2015 en 2018 door Willem van Manen (van Manen & Deuzeman 2012, 2016, 2018). 't Zand A72 is in de jaren tachtig en negentig een aantal malen gekarteerd als proefvlak in het broedvogelmonitoring project van Sovon (BMP) en enkele malen is er een kartering van schaarse en zeldzame soorten uitgevoerd, waarbij niet altijd duidelijk is of soorten niet voorkwamen of niet zijn gekarteerd (Vogelwerkgroep Lelystad 1984-95, Jalving et al. 2000). Sovon deed een kartering in 2016 (van Manen 2017). Voor het Urkerbos zijn karteringen eerder gepubliceerd in Bonder (1998) en van Manen & Deuzeman (2016) en het Vaartsluisbos in 2000 (Koopmans & Jalving 2001) en in 2012 (Deuzeman & van Manen 2013). Resultaten staan in bijlage 1-6. Omdat van alle terreinen de ontwikkeling van de broedvogelbevolking is beschreven in de laatste rapportage, beperken we ons in deze bespreking tot verschillen tussen onderhavige en voorlaatste kartering. Voor Burchtkamp en Vaartsluisbos is dat negen jaar geleden, voor het Urkerbos zes jaar, voor 't Zand A72 vijf jaar en voor Rotterdamse Hoek en Schokland drie jaar geleden.

In de bossen (Urkerbos en Vaartsluisbos) waren de aantallen van soorten van ouder bos vrijwel gelijk aan de vorige karteringen, ondanks het (iets) ouder worden van het bos. Dit betekent dat populaties verzaaid zijn in de steeds ouder wordende populieren. Door hun snellere groei vormen populierenopstanden veel eerder leefgebied voor bijvoorbeeld roofvogels, spechten en Boomklevers dan andere boomsoorten. Binnen het in 2021 gekarteerde gebied, komt naaldhout alleen voor in het Urkerbos. Karakteristieke naaldhoutsoorten namen sterk af (Goudhaan en Zwarte Mees) of verdwenen (Kuifmees) uit het gebied. Dit kan te maken hebben met sterfte van fijnspar door letterzetter. Bij het ouder worden van het bos treedt normaal gesproken toenemende beschaduwing door de kroonlaag op. Hierdoor wordt struikgewas of kruidachtige vegetatie holler en minder geschikt voor de soorten die zich hier ophouden. Door het hoger worden van de bomen raken daarnaast open plekken en wateren sterker beschaduwd. Meestal betekent dit afname van soorten die een link hebben met open plekken, struweel en water. In het Vaartsluisbos en 't Zand A72 is deze tendens zichtbaar in de afname van

Nachtegaal, Tuinfluiter en Bosrietzanger ten faveure van bijvoorbeeld Zwartkop, die veel toleranter is ten opzichte van beschaduwing. In het Urkerbos trad deze ontwikkeling niet op en namen zowel struweel-, moeras- en watervogels juist in aantal toe en ging ook de Boompieper (open plekken) van nul naar drie.

In de Burchtkamp, een gebied met waterpartijen, struweel, ruigte en nauwelijks bos, trad een vergelijkbare ontwikkeling op, maar in een eerdere successiefase. Soorten van struweel, en in mindere mate droge ruigte, namen hier in het algemeen in aantal toe met tegelijkertijd een sterke afname van watervogels en in mindere mate soorten van moeras. De vestiging van de Cetti's zanger lijkt tegen de successiewetten in te druisen, maar dat is een gevolg van de recente kolonisatie. Het is waarschijnlijk dat de aantallen van deze soort in veel van de gebieden in Flevoland hoger zou zijn wanneer de soort de provincie een paar decennia eerder had gekoloniseerd. In de open gebieden trad er een overweldigende verandering op in de Rotterdamse Hoek. Door vernatting van de noordelijke helft van het gebied (groot deel van het voorjaar plasdras) nam het aantal Grutto's, Kieviten en Tureluurs hier sterk toe ten opzichte van 2018. Daar stond wel een terugval van Veldleeuwerik en Graspieper tegenover, die het minder hebben voorzien op natte omstandigheden. Rond uitgegraven plassen in het zuidoosten van het gebied begint een brede rietzoom te ontstaan, die inmiddels interessant is geworden voor Bruine Kiekendief en Rietzanger, die er in 2018 nog zo goed als absent waren.

In het open deel van Schokland fluctueren de aantallen watervogels en weidevogels met structurele toename van Grauwe Gans, Krakeend en Graspieper en alleen structurele afname bij Wilde Eend. Het aantal Kleine Karekieten nam af, waarschijnlijk door vermindering van rietvegetatie rond plassen, maar dit verhoede niet de toename van Blauwborst en vestiging van een Rietzanger, die minder afhankelijk zijn van rietvegetaties. De Roodborsttapuit werd als soort van drogere ruigte in 2018 voor het eerst vastgesteld en het aantal was in 2021 doorgroeid tot zes.

4.2. Soortbesprekingen

Grauwe Gans, N=47

Meest opvallend is de vestiging en toename in de Rotterdamse Hoek van 0 naar 17 paar. Ook op Schokland werd een voorlopig maximum bereikt met 7 paar. In het Urkerbos zaten vier paren in de natste delen van het rietland van het Staartreservaat. Bij één van deze paren zaten op 21 april 5 uitgelopen

jongen. Langs de oevers van de gegraven waterpartijen en slenken in het Urkerveld zaten 6 paren. Hier werden later in het seizoen geen jongen gezien. In de Burchtkamp werden beduidend minder paren vastgesteld dan in 2012, toen 51 en nu 13 paren. Mogelijk door veranderd graslandbeheer. In het verleden werden de graslanden vaak gemaaid en dus kort en ideaal voor ganzen. Nu worden de graslanden extensief beheerd en begraasd door runderen, waardoor het waarschijnlijk ongeschikter is geworden voor ganzen om te foerageren. De meeste paren zaten in de meest westelijke plas. Hier werden bij tenminste 5 paren jongen gezien. In de oostelijke plassen zaten minder ganzen, maar hier werden wel broedende ganzen op een nest gezien en eind april ook paren met jongen. Buiten het 'moerasdeel' zat slechts één paar langs een gegraven poel in de zuidelijke graslanden. Hier zaten juist wel veel groepen niet-broedende ganzen: 81 exx. op 25 maart, 179 exx. op 22 april en 22 exx. op 11 mei.

Zomertaling, N=5

Op Schokland berusten territoria vooral op de drie paren op 10 mei. Tijdens de twee rondes in juni werden ze niet meer vastgesteld. In de Rotterdamse Hoek werden uitsluitend op 3 juni twee paren vastgesteld in de natte graslanden ten noorden van de kwelplas.

Wintertaling, N=1

Tijdens de eerste twee rondes zaten er her en der kleine groepjes Wintertalingen in de natte hydro-

zone van Schokland. Op 10 mei werd een paartje waargenomen in het deel net ten noorden van de Schokkerringweg.

Dodaars, N=3

Territoria van Dodaarzen werden vastgesteld in de Burchtkamp, Rotterdamse Hoek en het Vaartsluisbos. In de Burchtkamp waren op 25 maart op vier plekken in de verschillende plassen Dodaarzen aanwezig. Alleen in de meest westelijke plas bleven ze hangen en werd op 11 mei een paartje gezien langs de oever van een eilandje aldaar in de ijle rietvegetatie. In één van de plassen in de Rotterdamse Hoek werd op 31 maart en 19 april een roepende Dodaars gehoord. In een plas ten noorden van de Vaartsluisweg zat op zowel 31 maart als 5 mei een roepende Dodaars.

Blauwe Reiger, N=67

Nabij het voormalige beheerkantoor aan de Vormtweg is een behoorlijke kolonie aanwezig van de Blauwe Reiger in een vak met Corsicaanse dennen. Vanaf tenminste 1989 broedden ze in het Urkerbos, waar het begon met vijf nesten (tabel 7). In de periode 1990-2000 steeg de kolonie gestaag tot een maximum van 43 nesten. In die tijd zat de kolonie overigens meer verspreid over het Urkerbos in kleinere aantallen. In de periode 2000-2007 schommelt het aantal tussen de 38-40 nesten. In 2009 blijkt de kolonie te zijn gestegen naar 69 nesten. In de periode 2010-2021 schommelt het aantal tussen de 60 en 89, met een dip in 2014 (40 nesten) en een piek

Nest van Blauwe Reiger in de top van een Corsicaanse den in het Urkerbos, 2 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

Tabel 7. Aantalsverloop van de Blauwe Reiger in het Urkerbos in de periode 2000-2021. Geen aantal bekend van 2008 (van Manen & Deuzeman 2016 & eigen gegevens Het Flevo-landschap)

Soort	2000	1	2	3	4	5	6	7	9	2010	13	14	15	16	17	18	19	20	2021
Blauwe Reiger	43	41	38	39	40	38	38	38	69	62	62	40	62	60	89	80	65	66	67

in 2017 (89) en 2018 (80).

De voorlopige piek werd behaald in 2009 met 69 nesten. In 2013 zaten er 62, gevolgd door een dipje in 2014 met 40 nesten, maar in 2015 werd dit weer hersteld tot 62 nesten (bron: Sovon).

De kolonie is op 23 maart 2021 zeer grondig geteld. In sommige bomen zaten meerdere nesten, zoals één boom met vijf bezette nesten, één boom met vier nesten en twee bomen met drie nesten. Ook bleken er oude nesten in de bomen te zitten, die uiteraard niet meegeteld werden. Iedere boom werd gemarkeerd met een stok als het geteld was, zodat er geen dubbeltellingen werden gedaan. Er waren al vroeg jongen, want op 23 maart werden ze al gehoord en lag er poep onder de nesten.

Sperwer, N=1

Alleen in het Urkerbos werd een nest gevonden in een fijnspar bij de begraafplaats. Op 2 juni werd het nest bebroed, maar bij een bezoek op 28 juni was er geen teken van leven meer. Ook lag er geen poep onder het nest, zeer waarschijnlijk in een vroeg stadium mislukt. Elders werden geen nesten gevonden, ondanks dat alle geschikt lijkende vakken meermaals werden afgelopen op zoek naar prooien, ruipennen of poepsporen. In de andere terreinen werden geen territoria van Sperwers gevonden.

Havik, N=4

Net als elders in de Flevolandse bossen heeft de Havik het moeilijk. In het Urkerbos werden twee nesten gevonden, terwijl er in 2015 nog drie bezette nesten aanwezig waren. De nesten in het Urkerbos bevonden zich in het oostelijke deel in nagenoeg dezelfde opstand sitkasparren en in het westelijke deel in een populier. Een nest van de Havik ontbrak in de fijnsparrenopstand langs de Westermeerweg. Beide nesten in het Urkerbos wisten jongen groot te brengen, al is niet precies bekend hoeveel jongen per nest. Elders was een nest in een oude wilg aanwezig in het moerasbos van de kwelplas in de Rotterdamse Hoek.

In het wilgenbos van 't Zand A72 was een 31 maart en 22 juni een Havik zeer vocaal aanwezig, maar werd geen nest gevonden.

Bruine Kiekendief, N=3

In het Staartreservaat in het Urkerbos zat gedurende het hele broedseizoen een paar. Op 23 maart was het vrouwtje al aanwezig en op 10 mei het paartje.

Er werd op 2 juni flink gealarmeerd door beide vogels bij benadering door de waarnemer. Het paar zat steeds op nagenoeg dezelfde plek langs wat open water en rietvegetatie. Uit voorzorg is er niet gezocht naar een nest in verband met mogelijke predatie door bijvoorbeeld een vos. De Bruine Kiekendief is een vaste gast in het Staartreservaat. Ook tijdens de vorige karteringen werd er steeds een territorium vastgesteld.

In de Rotterdamse Hoek zat ook een paar Bruine Kiekendieven, dat vrijwel zeker niet succesvol heeft gebroed.

Tijdens iedere ronde werd een Bruine Kiekendief gezien in de Burchtkamp, zoals een vrouw op 11 mei en een man op 3 juni. Een echt duidelijke aanwijzing dat er ook daadwerkelijk is gebroed werd niet verkregen. Zo ontbrak balts of gesleep met nestmateriaal. Aangezien ze wel tijdens iedere ronde werden gezien is een territorium aanvaardbaar.

Buizerd, N=7

In het Urkerbos werd in drie van de vier gevallen een bezet nest gevonden, in een fijnspar, grove den en beuk. Opvallend genoeg ontbraken bezette nesten in een populier, waar zich in 2015 nog drie nesten bevonden. Twee paren gingen over tot broeden, maar wisten geen jongen groot te brengen. Bij het nest in de fijnspar werd op 2 juni een geslagen adulte vogel gevonden, met daarnaast een kapot ei. Al met al een mager jaar voor de Buizerd in het Urkerbos, waar in 2015 nog vijf paar aangetroffen werd.

In de Burchtkamp zat een bezet nest in een wilg in een klein bosje in de zuidwestelijke graslanden. Op 11 mei vloog het vrouwtje van het nest, maar op 2 juni was er geen teken van leven meer, zeer waarschijnlijk mislukt. Een tweede nest zat in de strook tussen de Hollandse Tocht en de snelweg A6, net buiten de grenzen. Hier vloog op 22 april een vrouw van het nest af. Omdat het nest aan de andere kant van de tocht zat en dus niet makkelijk bereikbaar, is niet bekend geworden of er succesvol jongen uitgevlogen zijn. Op 2 juni alarmeerde een oudervogel redelijk dicht in de buurt van het nest.

In het Vaartsluisbos werd een bezet nest gevonden in een populier als ook in de opgaande begroeiing rondom de Paddenpoelen.

Geslagen vleugel van een Buizerd onder het nest in een fijnspar. Hiernaast lag het kapotte ei, waarschijnlijk gepakt door een boommarter, 2 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

Waterral, N=2

In een natte strook met rietvegetaties langs een van de plassen in de Burchtkamp zat een territorium evenals in het moerasdeel van het Staartreservaat in het Urkerbos.

Kievit, N=40

Voor de Kievit bleek de vernatting van Rotterdamse Hoek een gouden greep: het aantal steeg er van 2 in 2018 naar 25 in 2021. Doordat de percelen lange tijd plasdras bleven staan, kwam de groei van de vege-

Legsel van Kievit in Rotterdamse Hoek op 3 juni 2021. De foto laat goed zien hoe ijl de vegetatie hier nog was in de later droogvallende delen. Foto: Willem van Manen

tatie laat op gang en verliep ze traag. Dit maakte dat het gebied ook een geschikt opgroeigebied voor de kuikens vormde en er tot late datum (tenminste tot 3 juni) legfels werden gevonden. Tijdens de bezoeken op 18 april, 9 mei, 2 juni en 16 juni werden 2, 11, 7 en 6 alarmerende paren genoteerd, duidend op jongen. Hoewel dit niet zondermeer kan worden opgeteld, duidt het op een uitstekend broedsucces. Ook op Schokland werden in 2021 25 paren gevonden, iets meer dan tijdens de vorige kartering. Tijdens dezelfde bezoekdata als Rotterdamse Hoek werden hier 1, 2, 4 en 1 alarmerende paren aangetroffen, duidend op een aanmerkelijk minder broedsucces.

Kleine Plevier, N=2

In de Burchtkamp zat een paar Kleine Plevieren op 1 en 27 juni langs de slikkige oever van de meest westelijke plas, waarbij flink gealarmeerd werd. In het Urkerveld werd een paar gezien op 21 april en 10 mei twee verschillende gegraven plasjes. Het is niet duidelijk of hier met succes gebroed is.

Grutto, N=19

De vernatting van Rotterdamse Hoek leidde tot een sterke toename, van 2 in 2018 naar 12 in 2021. Deze begonnen waarschijnlijk laat met broeden, want op 18 april werden uitsluitend lege nestkuiltjes gevonden in het gebied, dat nog aan de natte kant was. Op 9 mei werden bovendien in Rotterdamse Hoek nog geen alarmerende paren gezien, duidend op jongen. Dit was wel het geval op Schokland. In Rotterdamse Hoek werden op 2 juni 10 alarmerende paren genoteerd, duidend op een goed broedsucces. Op Schokland waren dat 2 op 9 mei, 4 op 2 juni en 1

op 16 juni. Het is goed mogelijk dat de vroege paren op 2 juni al vertrokken waren uit het gebied, wat het maximaal aantal paren met jongen op 6 brengt. Na het uitvliegen waren de Grutto's in Rotterdamse Hoek snel vertrokken en ook op Schokland was het terrein waar werd gebroed op 16 juni op het ene alarmerende paar na leeg. In de ondiepten van de noordelijker gelegen plassen bevond zich toen een groep van 95 Grutto's, veel te veel voor de Schoklandse populatie alleen.

Hoewel er ook elders in de Noordoostpolder nog een handjevol Grutto's voorkomt, wekken de aantalschommelingen de indruk dat de populaties in Schokland en Rotterdamse hoek communicerende vaten zijn. In 2015, 2018 en 2021 werden er 6, 2 en 12 resp. 4, 11 en 7 paren vastgesteld. Het hoogste aantal in beide gebieden viel samen met een laag aantal in het andere.

Houtduif, N=35

In de meeste gebieden zijn Houtduiven vastgesteld en veelal iets meer dan tijdens de vorige kartering. Of dit te maken heeft met een structurele toename, moet worden afgewacht. De toename werd onder meer vastgesteld in het Urkerbos en de Burchtkamp.

Koekoek, N=7

Meest opvallend is de terugkeer van de Koekoek in het Urkerbos. Hier werden ze in 2015 niet vastgesteld. Met name de Koekoek in de rietlanden van het Staatsreservaat was goed aanwezig en werd op drie verschillende dagen gehoord. Daarnaast zat een Koekoek in de randzone met het Urkerveld. Elders bleven ze stabiel.

Broedende Ransuil in de singel bij de Paddenpoelen, 5 mei 2021. Foto: Sjouke Scholten

Ransuil, N=1

In dicht struweel met jonge eiken in de wildwallen van de Paddenpoelen werd op 5 mei een broedende Ransuil op een nest gevonden. Elders ontbrak de soort. Ransuilen waren ooit redelijk algemeen in Flevoland, maar zijn de laatste decennia zeer schaars. Zo hebben ze ook een paar jaar in de Burchtkamp gezeten, maar afgelopen jaar kon dit niet worden vastgesteld.

IJsvogel, N=1

De strenge vorstperiode in februari zal ongetwijfeld gezorgd hebben voor sterfte onder overwinterende IJsvogels. We konden dat in de onderzochte gebieden niet goed meten, omdat ze hier eigenlijk niet voorkomen, ook niet in eerdere jaren. In het Urkerbos verschenen ze zelfs, met waarnemingen op 23 maart en 2 juni van een vogel die over een watergang heen vloog. De waterstand was het hele seizoen gunstig in het Urkerbos, de sloten vielen niet droog. Waarschijnlijk gunstig voor IJsvogels.

Kleine Bonte Specht, N=3

Kleine Bonte Spechten bleken bijzonder schaars en in sommige natuurgebieden zelfs afwezig, zoals in het nog jonge Vaartsluisbos. In het Urkerbos bleven ze stabiel met twee territoria in oud populierenbos en wilgenopstanden. De Kleine Bonte Specht verscheen voor het eerst in 't Zand A72. Per saldo bleef het aantal vastgestelde paren ten opzichte van de vorige karteringen dus nagenoeg stabiel.

Wielewaal, N=3

Wielewalen namen iets af in de populierenopstanden van het Urkerbos (van 3 naar 1), maar verscheen in de Burchtkamp in de uitgebreide oude vlierstruwelen met opgaande loofbomen, zoals wilgen. Ook in de populieren van het Vaartsluisbos werd een territorium vastgesteld (na afwezigheid in 2012).

Zwarte Mees, n=2

Net als de Kuifmees (verdwenen in Urkerbos) heeft de Zwarte Mees het moeilijk in de bossen van Flevoland, zoals het Kuinderbos en Voorsterbos. Ze nemen sterk af, vooral doordat het areaal sterk afneemt als gevolg van de letterzetter en wortelrot bij sparrenopstanden, waardoor de bomen snel aftakelen en niet meer interessant zijn door een gebrek aan verse naalden. In het Urkerbos is ook het een en ander gedaan aan het verwijderen van sparren, zoals langs de randen van paden en de aanleg van een mountainbike-route. Gevolg is dat het aantal Zwarte Mezen is afgenomen. Elders ontbrak de soort omdat daar nagenoeg geen naaldbos voorhanden is.

Cetti's Zanger, n=10

De Cetti's Zanger is al een tijdje bezig met een enorme opmars in Nederland. Vanuit de kerngebieden in het zuidwesten van het land is sprake van een snelle uitbreiding in noordwestelijke richting. In Flevoland wordt al een paar jaar gebreed in de Lepelaarplassen, Oostvaardersplassen, Harderbroek, Kamperhoek en het Natuurpark Lelystad. Favoriete

Gedurende het broedseizoen bleef er water staan in de vele rabatten in het Urkerbos, waarschijnlijk gunstig voor een soort als de IJsvogel, 2 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

habitats zijn riet- en/of ruigtevegetaties met opslag van wilgen en elzen. Ten opzichte van de laatste karteringen is de Cetti's Zanger verschenen in de Burchtkamp en het Vaartsluisbos. Daarnaast werd een territorium vastgesteld in de Paddenpoelen. In de Burchtkamp werden zes territoria vastgesteld, allen direct langs de oevers van de waterpartijen in rietruigte. Ook in het Vaartsluisbos waren de drie territoria gesitueerd langs de oevers van de vaarten, waar een combinatie is van wilgenopslag en rietvegetaties. In de Paddenpoelen werd tijdens iedere ronde een Cetti's Zanger gehoord langs de natuurvriendelijke oever van de Roerdomptocht.

Fluiter, n=1

Een Fluiter zong fanatiek in een gemengd perceel met loofhout van beuk, haagbeuk en eik op 10 mei. Het ging vrijwel zeker om een ongepaarde man, omdat de karakteristieke roep van gepaarde vogels niet werd gehoord. Tijdens een latere ronde werd de vogel ook niet meer gehoord en was vermoedelijk alweer vertrokken.

Spotvogel, n=3

Spotvogels bleken opvallend schaars in de onderzochte terreinen, ook tijdens de voorgaande karteringen. In de Burchtkamp verscheen de soort in een houtwal in de extensieve begraasde graslanden en in het Urkerbos namen ze iets toe (van 1 naar 2). Hier werden ze vastgesteld in jonge opslag en in een singel bij de bebouwing aan de Staartweg. Elders ontbrak de soort.

Snor, n=1

In de avond van 17 juni werd een zingende Snor waargenomen langs de rietzones van één van de gegraven plassen in de Rotterdamse Hoek.

Vuurgoudhaan, N=3

In 2015 verschenen voor het eerst Vuurgoudhanen in het Urkerbos. Ze komen daar uitsluitend voor in gesloten percelen van Sitka- en of fijnsparren. In 2021 was dit beeld niet anders en werd eenzelfde aantal vastgesteld in het Urkerbos.

Boomklever, N=25

Boomklevers werden uitsluitend vastgesteld in het Urkerbos, rond de kwelplas in de Rotterdamse Hoek en in het Vaartsluisbos. In het Urkerbos bleef de stand redelijk stabiel (N=22), iets minder dan in 2015 (N=27). Dit betekent waarschijnlijk dat de Urkerbos populatie behoorlijk verzadigd is en toename alleen nog kan plaatsvinden als jonge loofhoutopstanden langzamerhand ouder worden. In het door populieren gedomineerde Vaartsluisbos namen ze nog maar nauwelijks toe. Vermoedelijk moet het bosopstand hier eerst ouder worden voordat de ech-

te uitbreiding plaats gaat vinden.

Spreeuw, N=13

Waar elders in Flevoland Spreeuwen lijken af te nemen, zoals in het Wilgenreservaat, namen ze in het Urkerbos toe (van N=1 in 2015 naar N=6 in 2021). Ze werden vastgesteld in de oude populierenopstanden die langs de randen staan van agrarisch cultuurland of het Urkerveld. Ook langs de kwelplas in de Rotterdamse Hoek zaten opvallend veel Spreeuwen in het oude loofbos. Hier zal ongetwijfeld ook een link zijn met het aangrenzende weidevogelgrasland om te foerageren. Opvallend is de verdwijning van de Spreeuw in 't Zand A72 van twee territoria naar nul.

Nachtegaal, n=20

Nachtegalen hadden een voorkeur voor oudere struwelen en hoge dichtheden werden bereikt in meidoorn- en sleedoorndstruwelen en de oude vlierstruwelen. Verreweg de meeste Nachtegalen zaten in de Burchtkamp in dergelijke struwelen. Opvallend genoeg namen ze hier sterk toe (van N=5 in 2012 naar N=12 in 2021). Na afwezigheid in 2015 verscheen de Nachtegaal weer in het Urkerbos. Hier werden twee territoria vastgesteld in wilgenopslag in het Staatsreservaat en in natuurlijke verjonging in het oostelijke deel en langs de Vormtweg. Elders bleek 't Zand A72 een interessant biotoop voor Nachtegalen en werd er een territorium vastgesteld rond één van de poelen bij de Roerdomptochtstrook.

Gekraagde Roodstaart, n=3

In het Urkerbos zaten twee territoria langs de buitenranden van het bos, waarvan één bij het oude beheerkantoor en de andere in een dennenopstand. Ook zat er een territorium buiten de grenzen op de begraafplaats. Ze bleven hier stabiel. Elders bleken ze erg schaars en alleen in 't Zand A72 werd een territorium vastgesteld.

Roodborsttapuit, n=14

Verreweg de meeste Roodborsttapuiten werden vastgesteld in de Burchtkamp, met name op de meest westelijke graslanden met verspreid staande meidoornstruwelen. Ook bevonden zich paren in de houtwallen in de zuidelijke graslanden en één paar in de lange singel langs de Hollandse Tocht tegen de Knardijk aan. Ze namen ten opzichte van 2012 iets toe. In het Urkerbos zat een territorium in het moerassige deel van het Staatsreservaat en in braamstruwelen in het Urkerveld. Opvallend is het verschijnen van zes paren in de hydrozone van Schokland. Tijdens de eerdere karteringen ontbraken ze hier (hetzelfde geldt hier ook voor de Blauwborst, in 2021 5 territoria, daarvoor steeds 0).

Nest van Boerenzwaluw met grote pullen in het huisje bij de voormalige haven op Schokland, 17 juni 2021. Foto: Willem van Manen

Boerenzwaluw, N=1

Hoewel ze niet altijd volledig zijn gekarteerd, werden de Boerenzwaluwen op Schokland wel geteld in 2015 en 2021. In 2015 zaten er nog zeven bezette nesten in zowel het kleine huisje bij de waterput, een replica van een Schokkerhuisje, waar vaak meerdere gezinnen in woonden, in het zuiden van het gebied, als in het meest noordelijke gebouw. In dat laatste gebouw werd in 2021 nog één nest aangetroffen.

Gele Kwikstaart, n=23

Het recent ontwikkelde Urkerveld bleek voor Gele Kwikstaarten een interessant biotoop. Er is veel gegraven in het terrein, waardoor veel pioniersituaties zijn ontstaan. In totaal werden zeven territoria gevonden. Elders verschenen Gele Kwikstaarten op de akkers van de Burchtkamp. Ze namen echter af op de natte graslanden van de Rotterdamse Hoek (van N=16 in 2015 naar N=4 in 2021) en op Schokland (van N=8 in 2015 naar N=5 in 2021).

Graspieper, n=46

De Graspieper nam zowel in de Rotterdamse Hoek (van N=3 in 2015 naar N=8 in 2021) als in

Schokland (van N=14 in 2015 naar N=28 in 2021) fors toe op de graslanden. In het Urkerveld werd een hoge dichtheid bereikt met tien territoria op het recent ontwikkelde natuurgebied.

Appelvink, N=42

Na een forse toename in 2015 is de stand gestabiliseerd in het Urkerbos, waar ze vooral voorkomen in de oude populieren- en gemengde loofhoutopstanden. Maar ook de naaldhoutopstanden bleken in trek. In de Burchtkamp verschenen Appelvinken in 2015 voor het eerst. Hier namen ze toe en kwamen voor in een oude populierenrij en een paar loofhoutbosjes in het centrale deel met oude vlierstruwelen en andere opslag. Elders namen ze iets af zoals in het Vaartsluisbos en 't Zand A72.

Kneu, N=31

De Burchtkamp bleek sterk in trek bij Kneuen en hier werden beduidend meer paren aangetroffen dan tijdens de vorige kartering in 2015. Ze kwamen verspreid voor in de oude vlierstruwelen nabij de aanwezige plassen, in de meidoornstruwelen en houtwallen in de extensieve graslanden en akkers,

maar ook in wilgenopslag langs rietvegetaties van de plassen. In het Urkerveld werden vijf paren vastgesteld in de aanwezige braamstruwelen en jonge aan-

plant van loofbomen. Daarnaast zaten twee paren in het Staatsreservaat. Elders kwamen ze in geringe dichtheid voor.

In de Burchtkamp werden meermaals overdag Vossen gezien, 3 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

Gegraven plassen en geulen in het Urkerveld, 2 juni 2021. Foto: Symen Deuzeman

5. Evaluatie

De gekarteerde bossen hebben een leeftijd bereikt, waarbij er niet zo snel meer veranderingen optreden. Binnen de natuurlijke successie sluiten de kronen zich geleidelijk meer en worden de bomen hoger, wat minder lichtval op ondergroei en eventuele (voorheen) openingen, zoals sloten, oplevert. Broedvogels van struwelen en water-en moerasvogels nemen dientengevolge af in hun kwijnende habitats. Dit verandert zodra de zaag in het bos wordt gezet, maar zelden keren daarbij eerdere successiestadia en bijbehorende vogelbevolking in volle glorie terug. Bovendien vormen de gekapte stukken een ideale kiembodem voor nieuw bos, dat dichter en sneller opschietend terugkeert.

In de Bruchtkamp, een gebied dat vooral bestaat uit struweel en ruigte, verlopen veranderingen langzaam, maar gestaag. Ook hier namen watervogels en soorten van natte ruigte af, maar meer ten faveure van struweelsoorten en soorten van droge ruigte dan van echte bossoorten.

In de open delen van Schokland blijft de populatie weidevogels aardig constant. Soorten van riet en moeras lijken wat terug te lopen (Kleine Karekiet), en waarschijnlijk is het geen toeval dat Porseleinhoen en Kleinst Waterhoen al een aantal jaren niet meer zijn waargenomen. De vernatting van Rotterdamse Hoek bleek een gouden greep voor weidevogels. Niet alleen vestigden zich vele paren, maar ook het broedsucces was op het eerste gezicht prima.

Het noordwestelijke bosje met natte omstandigheden en veel knaagsporen van de Bever in de Burchtkamp, 3 juni 2021 (Symen Deuzeman).

6. Literatuur

- VAN MANEN W. & DEUZEMAN S. 2011. Broedvogels van enkele terreinen van het Flevo-landschap in 2011. Sovon-inventarisatierapport 2011/. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- DEUZEMAN S. & VAN MANEN W. 2013. Broedvogels in enkele terreinen van Het Flevoland in 2013. Sovon-rapport 2013/68. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- JALVING R., VAN BEUSEKOM R.F.J. & WYMENGA E. 2000. Broedvogels in een aantal natuurreservaten van het Flevoland in 1999. A&W-rapport 224. Altenburg & Wymenga/Stichting Flevoland, Veenwouden/Lelystad.
- VAN KLEUNEN A., FOPPEN R. & VAN TURNHOUT C. 2017. Basisrapport voor de Rode Lijst Vogels 2016 volgens Nederlandse en IUCN-criteria. Sovon-rapport 2017/34. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- KOOPMANS M. & JALVING R. 2001. Broedvogels in een aantal natuurreservaten van het Flevoland in 2000. A&W-rapport 262. Altenburg & Wymenga Ecologisch onderzoek bv, Veenwouden.
- NAGEL J. 2014. Weidevogel en Rugstreeppadden, Inventarisatie Rotterdamse Hoek 2014. Rapport Flevoland, Lelystad.
- VAN MANEN W. & DEUZEMAN S. 2011. Broedvogels van enkele terreinen van het Flevo-landschap in 2011. Sovon-inventarisatierapport 2011/. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN MANEN W. & DEUZEMAN S. 2013. Broedvogels in enkele terreinen van Het Flevo-landschap in 2012. Sovon-rapport 2013/04. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN MANEN W. & DEUZEMAN S. 2016. Broedvogels van Rotterdamse Hoek, Urkerbos, Schokland en Grote Trap in 2015. Sovon-rapport 2016/10. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN MANEN W. 2017. Broedvogels van Lepelaarplassen, Stichtse Putten, Priembos, Greppelveld, Heggenland, Wildwallen, 't Zand A72 en Strook A6 in 2016. Sovon-rapport 2017/08. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VAN MANEN W. & DEUZEMAN S. 2018. Broedvogels van Schokland, Rotterdamse Hoek, Flevohout, Ooievaar- en Reigerplas en het Knarbos in 2018. Sovon-rapport 2019/18. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.
- VERGEER J.W., VAN DIJK A.J., BOELE A., VAN BRUGGEN J. & HUSTINGS F. 2016. Handleiding Sovon broedvogelonderzoek: Broedvogel Monitoring Project en Kolonievogels. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen.

Bijlagen

Bijlage 1. Aantalsverandering bij broedvogels in de Burchtkamp

ng =niet geteld.

Soort	1998	2000	2012	2021	Soort	1998	2000	2012	2021
Dodaars	6	5	1	1	Witte Kwikstaart	2	ng	1	2
Roerdomp	0	1	0	0	Gele Kwikstaart	0	1	0	5
Knobbelzwaan	1	2	3	1	Heggenmus	14	ng	11	14
Grauwe Gans	0	2	51	13	Nachtegaal	3	3	5	12
Bergeend	2	0	0	1	Blauwborst	8	15	3	5
Nijlgans	0	0	1	0	Roodborsttapuit	3	0	4	6
Krakeend	5	6	11	7	Zanglijster	12	ng	12	15
Zomertaling	0	1	3	0	Grote Lijster	0	0	0	1
Slobeend	2	1	7	1	Grauwe Vliegenvanger	0	0	0	1
Kuifeend	7	8	18	4	Sprinkhaanzanger	2	15	11	8
Bruine Kiekendief	1	1	0	1	Rietzanger	1	4	6	3
Sperwer	1	0	0	0	Bosrietzanger	34	ng	41	56
Buizerd	2	2	1	1	Kleine Karekiet	35	ng	51	40
Torenvalk	1	0	0	0	Spotvogel	0	0	0	1
Waterral	2	2	1	1	Grasmus	45	69	44	61
Kwartel	1	0	0	0	Tuinfluit	31	ng	29	31
Kwartelkoning	6	0	0	0	Zwartkop	28	ng	52	51
Waterhoen	3	ng	4	1	Braamsluiper	0	0	0	4
Meerkoet	30	ng	8	7	Baardman	1	1	0	0
Kievit	2	3	0	0	Staatmees	2	ng	4	5
Kleine Plevier	1	1	1	1	Matkop	8	6	4	5
Holenduif	ng	ng	0	1	Cetti's Zanger	0	0	0	6
Houtduif	ng	ng	4	10	Boomkruiper	0	1	2	8
Houtsnip	1	0	0	0	Gaai	4	ng	7	5
Zomertortel	6	4	0	0	Ekster	3	0	0	1
Koekoek	1	3	1	1	Zwarte Kraai	9	2	3	3
Ransuil	1	1	0	0	Ringmus	1	ng	0	0
Grote Bonte Specht	1	2	1	3	Groenling	3	6	6	8
Wielewaal	0	0	0	1	Putter	4	11	10	12
Oeverzwaluw	24	3	0	0	Kneu	3	6	12	16
Veldleeuwerik	3	4	0	0	Appelvink	0	0	1	4
Boompieper	1	3	0	1	Rietgors	17	13	13	12
Graspieper	1	1	0	0					

Bijlage 2. Aantalsverandering bij broedvogels in de Rotterdamse Hoek

-- in niet gekarteerd bosje in 2013 en 2014

Soort	2013	2014	2015	2018	2021	Soort	2013	2014	2015	2018	2021
Grauwe Gans	0	0	0	1	17	Koekoek	-	-	1	0	1
Knobbelzwaan	0	0	1	3	1	Grote Bonte Specht	-	-	1	1	1
Nijlgans	1	1	1	1	1	Veldleeuwerik	4	14	9	6	3
Zomertaling	0	2	0	1	2	Rietzanger	0	0	0	1	6
Slobeend	0	1	0	0	1	Kleine Karekiet	0	0	0	21	22
Krakeend	0	2	1	1	1	Bosrietzanger	0	0	1	2	2
Wilde Eend	5	8	32	8	8	Zwartkop	-	-	5	3	4
Kuifeend	5	6	3	6	17	Tuinfluit	-	-	2	1	4
Dodaars	0	0	0	5	1	Vuurgoudhaan	-	-	0	1	0
Fuut	0	0	0	1	2	Boomklever	-	-	1	1	1
Havik	-	-	1	1	1	Boomkruiper	-	-	2	2	1
Buizerd	-	-	1	0	0	Spreeuw	-	-	4	6	6
Bruine Kiekendief	0	0	0	0	1	Grauwe Vliegenvanger	-	-	0	1	2
Waterhoen	-	-	0	2	0	Heggenmus	-	-	0	1	0
Meerkoet	0	4	10	13	17	Gele Kwikstaart	3	9	16	5	4
Scholekster	1	0	1	0	0	Graspieper	10	9	3	12	8
Kievit	21	13	18	2	25	Appelvink	-	-	2	1	0
Kleine Plevier	3	1	3	0	0	Groenling	-	-	1	0	0
Bontbekplevier	6	5	0	0	0	Putter	-	-	0	1	2
Grutto	7	11	6	2	12	Rietgors	1	0	1	4	10
Tureluur	14	18	26	7	9						

Bijlage 3. Aantalsverandering bij broedvogels in Schokland-Oost

Soort	2011	2015	2018	2021	Soort	2011	2015	2018	2021
Grauwe Gans	2	4	5	7	Kauw	1	0	0	0
Knobbelzwaan	3	1	1	2	Zwarte Kraai	0	1	0	0
Nijlgans	0	0	0	1	Veldleeuwerik	3	3	8	4
Zomertaling	7	3	7	3	Rietzanger	0	0	1	1
Slobeend	12	4	11	13	Kleine Karekiet	23	26	16	14
Krakeend	11	14	12	19	Bosrietzanger	5	5	6	12
Wilde Eend	92	45	53	24	Sprinkhaanzanger	0	1	0	0
Kuifeend	2	0	1	3	Zwartkop	0	7	7	5
Kwartel	2	0	0	0	Tuinfluit	3	2	4	7
Buizerd	0	0	1	0	Braamsluiper	1	0	0	1
Waterral	1	0	0	0	Grasmus	5	5	3	7
Kwartelkoning	0	1	0	0	Boomkruiper	0	0	1	0
Kleinst Waterhoen	2	0	0	0	Zanglijster	1	1	1	0
Porseleinhoen	2	2	0	0	Blauwborst	0	0	1	5
Waterhoen	2	1	1	1	Roodborsttapuit	0	0	2	6
Meerkoet	20	19	9	19	Heggenmus	2	0	1	2
Scholekster	1	0	0	0	Gele Kwikstaart	3	8	3	5
Kievit	29	18	22	25	Graspieper	5	14	20	28
Grutto	6	4	11	7	Boompieper	0	1	0	3
Watersnip	2	1	0	0	Appelvink	1	0	0	0
Tureluur	9	17	10	8	Groenling	1	0	0	1
Holenduif	1	0	0	0	Kneu	3	5	4	4
Houtduif	1	0	0	2	Putter	1	1	5	9
Koekoek	0	1	0	0	Rietgors	11	17	21	15
Torenvalk	1	0	0	0					

Bijlage 4. Aantalsverandering bij broedvogels in 't Zand, A72

ng=niet geteld.+ =aanwezig in onbekend aantal.

Soort	1984	1986	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1999	2016	2021
Bergeend	5	2	1	0	0	0	0	0	0	0	0
Kuifeend	1	0	0	0	0	1	3	0	0	0	0
Krakeend	2	2	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Slobeend	5	4	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Wilde Eend	12	11	+	2	0	4	2	?	ng	0	0
Wintertaling	2	3	0	0	0	1	0	0	0	0	0
Fazant	8	5	6	9	6	8	2	5	1	0	0
Roerdomp	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bruine Kiekendief	3	2	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Havik	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Sperwer	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0
Waterral	1	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waterhoen	1	0	0	0	1	0	0	0	1	0	0
Meerkoet	0	0	0	0	0	1	2	0	ng	0	0
Kievit	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Watersnip	1	2	0	0	0	1	1	0	0	0	0
Houtsnip	1	1	0	0	0	1	1	1	0	0	0
Tureluur	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Houtduif	6	3	1	1	1	3	3	3	ng	0	1
Zomertortel	1	0	0	0	0	3	0	0	2	0	0
Koekoek	2	2	2	1	1	3	2	2	2	1	1
Ransuil	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0
Velduil	0	1	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grote Bonte Specht	0	0	0	0	0	0	1	1	2	2	3
Kleine Bonte Specht	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Wielewaal	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Ekster	1	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Gaai	0	1	0	0	1	1	1	1	ng	3	2
Zwarte Kraai	1	1	2	1	1	0	1	2	0	0	1
Buidelmees	0	0	0	0	0	0	0	1	0	0	0
Matkop	+	0	0	0	0	2	0	0	2	0	0
Baardman	+	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Veldleeuwerik	2	1	0	0	1	0	0	0	0	0	0
Oeverzwaluw	4-6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Staartmees	0	0	0	0	0	1	0	1	ng	5	0
Braamsluiper	+	0	0	0	0	0	1	1	0	0	0
Grasmus	+	2	3	1	2	8	3	8	10	4	6
Tuinfluit	0	2	4	0	2	8	3	8	ng	10	5
Zwartkop	0	0	0	0	0	10	3	5	ng	21	30
Sprinkhaanzanger	3	2	1	2	1	6	1	6	5	0	0
Spotvogel	+	0	2	0	0	3	0	0	1	0	0
Bosrietzanger	3	2	4	0	1	8	5	6	ng	8	4
Kleine Karekiet	15	7	16	5	9	14	15	14	ng	3	3
Rietzanger	2	8	0	0	1	2	0	0	0	0	0
Boomklever	0	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
Boomkruiper	0	0	0	0	0	0	0	0	0	3	2
Spreeuw	0	0	0	0	0	1	0	0	ng	1	1
Grote Lijster	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1
Zanglijster	0	0	0	1	1	11	1	3	ng	24	8
Grauwe Vliegenvanger	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0	1
Nachtegaal	0	0	0	1	0	1	4	2	5	6	3
Blauwborst	1	0	4	3	3	7	4	8	5	1	0

Soort	1984	1986	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1999	2016	2021
Huismus											1
Heggenmus	0	0	0	4	2	7	2	3	ng	4	4
Gele Kwikstaart	2	1	2	2	0	0	0	0	0	0	0
Witte Kwikstaart	2	2	1	0	1	3	1	1	ng	0	0
Graspieper	4	4	1	0	3	3	1	0	0	0	0
Groenling	+	0	0	0	0	1	1	1	1	20	2
Putter	+	0	0	1	0	0	1	1	2	1	1
Kneu	0	2	3	2	2	5	3	2	ng	3	1
Appelvink	0	0	0	0	0	0	0	0	0	4	2
Rietgors	22	17	11	8	9	20	14	11	17	0	1

Bijlage 5. Aantalsverandering bij broedvogels in het Urkerbos

(exclusief Urkerveld)

Soort	1998	2015	2021	Soort	1998	2015	2021
Knobbelzwaan	0	1	0	Fluiter	0	1	1
Grauwe Gans	0	1	4	Grasmus	9	6	4
Nijlgans	0	0	2	Tuinfluiter	36	35	33
Wilde Eend	5	6	15	Zwartkop	69	113	102
Fazant	1	0	0	Sprinkhaanzanger	1	1	1
Blauwe Reiger	38	62	67	Spotvogel	0	1	2
Bruine Kiekendief	1	1	1	Bosrietzanger	8	12	18
Havik	3	3	2	Kleine Karekiet	14	13	22
Sperwer	1	2	1	Rietzanger	1	0	1
Buizerd	4	5	4	Boomklever	4	27	22
Boomvalk	1	0	0	Boomkruiper	17	39	28
Waterral	0	0	1	Spreeuw	0	1	6
Waterhoen	0	0	2	Zanglijster	28	56	61
Meerkoet	0	1	2	Grote Lijster	1	1	0
Houtsnip	6	0	0	Grauwe Vliegenvanger	2	8	5
Houtduif	26	15	19	Nachtegaal	2	0	4
Koekoek	1	0	2	Blauwborst	1	0	1
IJsvogel	0	0	1	Gekraagde Roodstaart	0	2	2
Grote Bonte Specht	24	30	31	Roodborsttapuit	0	0	1
Kleine Bonte Specht	0	2	2	Heggenmus	15	18	17
Wielewaal	3	3	1	Ringmus	1	0	0
Gaai	8	17	12	Boompieper	2	0	3
Zwarte Kraai	4	3	4	Groenling	0	10	14
Goudhaan	16	31	17	Putter	1	7	12
Vuurgoudhaan	0	4	3	Sijs	1	1	2
Kuifmees	0	2	0	Kneu	1	0	3
Zwarte Mees	2	6	2	Goudvink	1	3	1
Matkop	5	12	9	Appelvink	22	40	32
Staartmees	9	21	10	Rietgors	6	4	7

Bijlage 6. Aantalsverandering bij broedvogels in het Vaartsluisbos

ng=niet geteld.

Soort	2000	2012	2021	Soort	2000	2012	2021
Grauwe Gans	0	1	0	Bosrietzanger	ng	5	4
Nijlgans	0	0	1	Kleine Karekiet	ng	4	6
Krakeend	0	1	1	Spotvogel	1	0	0
Wilde Eend	ng	1	4	Grasmus	16	9	23
Zomertaling	0	1	0	Tuinfluitter	ng	12	6
Dodaars	0	0	1	Zwartkop	ng	41	68
Havik	1	0	0	Grauwe Vliegenvanger	0	2	3
Buizerd	1	2	1	Staatmees	0	2	3
Waterhoen	0	1	0	Matkop	2	2	0
Meerkoet	ng	1	2	Boomklever	0	1	2
Houtduif	ng	4	1	Boomkruiper	3	4	6
Koekoek	1	1	1	Wielewaal	1	0	1
Grote Bonte Specht	3	6	7	Gaai	ng	4	3
Boompieper	6	0	0	Zwarte Kraai	2	2	3
Witte Kwikstaart	ng	0	0	Spreeuw	ng	0	0
Heggenmus	ng	6	8	Groenling	6	4	2
Blauwborst	1	0	0	Putter	7	0	5
Gekraagde Roodstaart	1	0	1	Kneu	4	0	1
Zanglijster	ng	11	9	Appelvink	5	8	4
Cetti's Zanger	0	0	3	Goudvink	1	0	2
Sprinkhaanzanger	0	2	1	Rietgors	2	0	0

Uit deze PDF zijn de stippenkaarten verwijderd. Voor aanvullende gegevens kunt u contact opnemen met Sovon (info@sovon.nl)

In opdracht van:

Natuur dichtbij

HETFLEVO
LANDSCHAP

Sovon Vogelonderzoek Nederland

Postbus 6521
6503 GA Nijmegen
Toernooiveld 1
6525 ED Nijmegen
T (024) 7 410 410

E info@sovon.nl
I www.sovon.nl

